

Detektyw na tropie stereotypów dotyczących płci

Detektyw książkowy – złoczyńcy

Cel: Zbadać stereotypy dotyczące płci w literaturze pięknej

Sugerowany czas: około 45 minut (w zależności od wieku dziecka i liczby książek!)

Uwagi dla rodziców: jeśli złoczyńcy są zazwyczaj płci męskiej, czy odzwierciedla to różne oczekiwania społeczne dotyczące tego, jak mężczyźni i kobiety oraz chłopcy i dziewczynki powinni się zachowywać?

Zadanie:

- Poproś dziecko, aby przyniosło wszystkie swoje książki z zakresu literatury pięknej i książki z opowiadaniem. Rodzeństwo może wykonać to zadanie razem, jeśli chce – młodszymi dziećmi mogą oglądać książki z obrazkami wraz ze starszym bratem lub siostrą.
- Poproś dzieci, aby przyjrzały się obrazkom lub przeczytały fragment książki, aby dowiedzieć się, kto jest czarnym charakterem (jeśli to ich ulubiona książka, to na pewno już wiedzą!).
- Ułóż książki w odrębne stosy: na jednym niech pojawią się czarne charaktery płci męskiej, na drugim żeńskiej, a na trzecim zaś, tych o nieokreślonej płci.

Omów z dzieckiem:

Do jakich wniosków doszło dziecko?

Czy jakkolwiek płęć przeważa wśród złoczyńców?

Dlaczego zdaniem dzieci tak jest?

Czy mamy do czynienia ze stereotypami w sposobie portretowania męskich i żeńskich czarnych charakterów (np. czy kobiety będące czarnymi charakterami są często wiedźmami lub złymi królowymi)?

Czy ma to znaczenie?

Jeśli w domu nie ma wystarczającej liczby książek, możesz wykorzystać do tego zadania dziecięce programy telewizyjne, filmy lub znane bajki.

Detektyw na tropie stereotypów dotyczących płci

Detektyw książkowy – główne postacie

Cel: Zbadać stereotypy dotyczące płci w literaturze pięknej

Sugerowany czas: około 45 minut (w zależności od wieku dziecka i liczby książek!)

Zadanie:

- Poproś dziecko, aby przyniosło wszystkie swoje książki z zakresu literatury pięknej i książki z opowiadaniem. Rodzeństwo może wykonać to zadanie razem, jeśli chce – młodsze dzieci mogą oglądać książki z obrazkami wraz ze starszym bratem lub siostrą.
- Poproś dzieci, aby przyjrzały się obrazkom lub przeczytały fragment książki, aby dowiedzieć się, kto jest główną postacią (jeśli to ich ulubiona książka, to na pewno już wiedzą!).
- Podziel książki na stosy – ile stosów potrzebujesz?
 - główne postacie męskie
 - główne postacie żeńskie
 - płeć głównej postaci nie jest określona (np. w książkach obrazkowych o zwierzętach)
 - Czy w książce występuje mieszana grupa postaci lub czy w starszej beletrystyce chłopiec i dziewczynka występują razem?

Omów z dzieckiem:

Do jakich wniosków doszło dziecko? Czy jakakolwiek płeć przeważa wśród głównych postaci? Dlaczego zdaniem dzieci tak jest? Czy dominacja jednej płci nad drugą w książkach dla dzieci ma jakiegokolwiek znaczenie?

Dla starszych dzieci: co by się stało, gdyby główna postać była innej płci? Czy gdyby płeć głównej postaci została zmieniona, dane opowiadanie byłoby lepsze czy gorsze, czy nie miałyby to żadnego znaczenia dla istoty fabuły? Czy dziecko preferuje którąś z tych wersji?

Jeśli w domu nie ma wystarczającej liczby książek, możesz wykorzystać do tego zadania dziecięce programy telewizyjne, filmy lub znane bajki.

Zastanów się nad sportretowaniem głównych postaci w każdym z tych mediów i sporządź

Detektyw na tropie stereotypów dotyczących płci

Detektyw książkowy – główne postacie – zadanie uzupełniające

Cel: Zbadać stereotypy dotyczące płci w literaturze pięknej

Sugerowany czas: około 20 minut

Uwagi dla rodziców: jeśli dziewczynki i kobiety są zawsze pokazywane jako piękne, dobre i dbające o innych, a chłopcy i mężczyźni jako odważni, mądrzy i łamiący zasady, jaki kształtuje to przekaz do dzieci na temat odpowiednich ról męskich i żeńskich? Jak sposób przedstawienia płci w książkach uczy dzieci wymaganego od nich sposobu zachowania? Czy niedostateczna reprezentacja danej płci w konkretnych rolach (np. kobiety jako poszukiwaczki przygód, mężczyźni w rolach opiekuńczych lub domowych) ma znaczenie?

Zadanie:

- Poproś dziecko, aby przyjrzało się stosom książek posegregowanych w poprzednim ćwiczeniu według głównych męskich i żeńskich postaci (Zadanie 2)
- Wskaż książki, w których główna postać odpowiada stereotypowi dotyczącemu płci lub pokazuje jej stereotypowe cechy, np. księżniczki, ratownicy, dobre dziewczynki/kobiety i odważni chłopcy/mężczyźni. Odtóż te książki na bok.
- Co z pozostałymi postaciami w książkach? W jaki sposób odpowiadają one (lub nie) stereotypom związanym z płciami?

Omów z dzieckiem:

Do jakich doszliście wniosków? Czy główne postacie ukazywane są w większości zgodnie ze stereotypowymi rolami przypisanymi płciom? Czy częściej w stereotypowych rolach pokazywane są męskie czy żeńskie postacie? Czy ma to znaczenie?

Jeśli w domu nie ma wystarczającej liczby książek, możesz wykorzystać do tego zadania dziecięce programy telewizyjne, filmy lub znane bajki. Zastanów się nad sportretowaniem postaci w każdym z tych mediów i sporządź listy zamiast segregować książki w stosy.

Pamiętaj, aby odnieść się do definicji stereotypu dotyczącego płci: stereotypy to założenia dotyczące grupy ludzi

Detektyw na tropie stereotypów dotyczących płci

Detektyw książkowy – literatura faktu

Cel: Zbadać stereotypy dotyczące płci w literaturze faktu, jeśli książki z tego nurtu znajdują się domu

Sugerowany czas: 30-45 minut (w zależności od liczby książek, które masz do dyspozycji)

Uwagi dla rodziców: biografie osób wyróżniających się na polu wynalazczości, nauki, sportu, odkryć, jak i postaci historycznych są zwykle zdominowane przez mężczyzn. Czy ilustracje w książce opowiadają o rolach przypisanych płciom, np. czy w książce dotyczącej ratownictwa, osoby ratujące innych są zwykle przedstawiane jako mężczyźni, a osoby ratowane to głównie kobiety i dzieci? **W przypadku starszych dzieci**, porozmawiaj z dzieckiem, dlaczego jego zdaniem mężczyźni i kobiety przedstawiani są w określonych rolach, w innych zaś nie. Czy byłoby lepiej, gdyby w różnych rolach były przedstawiane osoby obydwu płci?

Zadanie:

- Poproś dziecko, aby przyniosło wszystkie swoje książki z zakresu literatury faktu. Mogą to być publikacje o tematyce naukowej, historycznej czy sportowej. Mogą to być również książki z otwieranymi okienkami dotyczące morza, kosmosu, ludzkiego ciała, a także kolorowanki czy książeczki z zadaniami do uzupełniania. Rodzeństwo może wykonać to ćwiczenie razem, jeśli chce.
- Przyjrzyj się rolom, w jakich przedstawiani są w tych książkach mężczyźni i kobiety. Posegreguj książki według różnych tematów lub zawodów: sport, wynalazczość, odkrycia, najważniejsze postacie w historii, literatura, nauka, polityka

Omów z dzieckiem:

Do jakich doszłście wniosków? Czy w poszczególnych dziedzinach reprezentacja płci jest zrównoważona? Czy w pewnych obszarach tematycznych lub zawodach kobiety lub mężczyźni są niedostatecznie reprezentowani (np. kobiety w dziedzinie wynalazczości lub odkryć, mężczyźni w obszarze opieki lub ról pełnionych w domu); czy ma to znaczenie?

Pamiętaj, że istnieją również książki celowo „poświęcone” kobietom pracującym w określonych zawodach lub dziedzinach (np. sławne kobiety w nauce, znane pisarki czy artystki), które także możesz mieć w domu. Czy jest na nie zapotrzebowanie? Czy istnieje ryzyko, że mogłyby wydzielić specjalną kategorię kobiet pracujących w nauce i sugerować, że „normalnie” naukowcami są mężczyźni?

Detektyw na tropie stereotypów dotyczących płci

Detektyw językowy

Cel: Zbadać używanie seksistowskiego i nacechowanego płciowo języka (języka, który odzwierciedla pewne założenia na temat mężczyzn i kobiet lub chłopców i dziewcząt)

Sugerowany czas: Poświęć pierwsze 10 minut na przedstawienie zadania i rozmowę na temat języka nacechowanego płciowo. Samo zadanie można wykonać w przeciągu tygodnia. Można w tym celu wyposażyć dzieci w prosty zeszyt „detektywa płci” lub zwykłą kartkę papieru, na której będą zapisywać zasłyszane przykłady stereotypów.

Uwagi dla rodziców: czasem seksistowski lub nacechowany płciowo język występuje w codziennej mowie, użyty nieświadomie lub niezamierzenie; pamiętaj, że celem niniejszego zadania nie jest wskazywania kogoś palcem lub obarczanie kogoś winą. Chodzi tu o uświadomienie sobie ciągłego pozostawiania zanurzonymi w języku nacechowanym płciowo oraz tego, że sami dokonujemy pewnych założeń lub używamy pewnych fraz. Warto zauważyć, że dzieci często dostrzegą to szybciej niż dorośli!

Za językiem nacechowanym płciowo czasami mogą kryć się dobre intencje, jednak pomimo to może on mieć negatywny wpływ na dzieci ze względu na leżące u jego podstaw założenia. Na przykład, częste chwalenie dziewczynek za ich pomoc lub urodę, a chłopców za siłę i mądrość może podkreślać różnice pomiędzy płciami, jednocześnie stanowiąc przekaz dla dzieci, że uroda czy siła są ich najważniejszymi cechami.

Zadanie:

Na przestrzeni tygodnia zapisuj wszelkie przykłady nacechowanego płciowo lub seksistowskiego języka, które usłyszysz lub przeczytasz:

- od ludzi ze swojego otoczenia w domu (nie podawaj żadnych imion ani nazwisk!)
- w radiu lub telewizji czy filmach online
- w ogrywanych grach wideo
- w wiadomościach lub rozmowach wideo ze znajomymi (nie podawaj żadnych imion ani nazwisk!)
- w książkach, które czytasz

Przykłady nacechowanego płciowo lub seksistowskiego języka, które mogą się pojawić: „bądź mężczyzną”, „dziewczęcy”, „potrzebujemy silnego mężczyzny, żeby to otworzyć”, „nie mogę tego zrobić tymi paznokciami”, „chłopcy będą chłopcami”, „dyrektor” zamiast „dyrektorka”.

Omów z dzieckiem:

Czy seksistowski lub nacechowany płciowo język ma znaczenie? Omów kilka przykładów, które zostały zasłyszane i zanotowane. Jakie założenia kryją się za takim językiem? Jak ten język wpływa na twoje samopoczucie? Jak wpływa na samopoczucie innych?

Dalsze zadania: teraz gdy zarówno rodzice, jak i dzieci mają świadomość języka nacechowanego płciowo, warto rozważyć powtórzenie tego ćwiczenia za kilka miesięcy. Czy po takim czasie coś zmieniło się w waszej rodzinie lub w sposobie

Detektyw na tropie stereotypów dotyczących płci

Detektyw środowiskowy

Cel: Zbadać zakres, w jakim stereotypy dotyczące płci pojawiają się w najbliższym otoczeniu dzieci

Sugerowany czas: Pierwsze dziesięć minut poświęcone na przedstawienie zadania.

Samo zadanie można wykonać w przeciągu tygodnia.

Można w tym celu wyposażyć dzieci w prosty zeszyt „detektywa płci” lub zwykłą kartkę papieru, na której będą zapisywać zauważone przykłady stereotypów.

Zadanie:

Dzieci zapisują przykłady:

- negatywnych stereotypów dotyczących płci, które zauważą na jakichkolwiek zdjęciach w domu: np. w magazynach, na opakowaniach żywności lub przyborów toaletowych (opakowania płatków śniadaniowych i przekąsek, butelki szamponów itp.), na opakowaniach swoich zabawek i gier (jaki język, kolory i obrazy są wykorzystywane na pudełkach gier planszowych i klocków Lego?)
- pozytywnego przedstawienia kobiet i mężczyzn na dowolnych zdjęciach w domu.
- stereotypów dotyczących płci, które zauważą na reklamach, na billboardach lub na przystankach autobusowych czy wystawach sklepowych

Omów z dzieckiem:

Kto jest przedstawiany w jakiej roli – czy określone produkty, opakowania, reklamy lub plakaty są zdominowane przez jedną płeć albo czy osoby różnych płci są pokazywane w różnych rolach? Czy używany język wskazuje na nierówne traktowanie płci (np. „kobieta lekarz” lub „dyrektor” zamiast „dyrektorka”)?

Detektyw na tropie stereotypów dotyczących płci

Detektyw telewizyjny

Cel: Zbadać używanie seksistowskiego i nacechowanego płciowo języka w programach telewizyjnych oraz sposobów pokazywania postaci przez pryzmat stereotypów dotyczących płci

Sugerowany czas: Poświęć pierwsze 10 minut na przedstawienie zadania i rozmowę na temat języka nacechowanego płciowo oraz stereotypów związanych z płcią. Samo zadanie można wykonać w przeciągu tygodnia. Można w tym celu wyposażyć dzieci w prosty zeszyt „detektywa płci” lub zwykłą kartkę papieru, na której będą zapisywać zauważone przykłady stereotypów.

Uwagi dla rodziców: to zadanie dotyczy programów telewizyjnych wyprodukowanych dla dzieci w wieku od 2 do 12 lat, ale można je również wykorzystać w przypadku programów telewizyjnych i filmów na platformie YouTube oglądanych przez starsze dzieci. Rodzice znają swoje dzieci i są w stanie określić ich preferencje!

Zadanie:

Na przestrzeni tygodnia, za każdym razem, gdy będziesz oglądać telewizję lub filmy online, zapisz przykłady języka nacechowanego płciowo, które usłyszysz lub stereotypy związane z płcią, które zobaczysz.

Warto zwrócić uwagę na następujące przykłady:

- Ubrania, akcesoria i wygląd kobiecych postaci: czy kobiety są pokazane w różowych kokardach i ubraniach, mają długie włosy lub długie rzęsy?
- Mężczyźni i chłopcy przedstawieni jako bohaterowie, aktywni i wysportowani, lub „liderzy” w grupie postaci z kreskówek
- Ojcowie nieco nieporadni lub niepotrafiący sprostać pracom domowym
- Mamy wykonujące większość pracy w domu
- Dziewczynki łatwo ulegające emocjom, pozwala się im płakać; chłopcy obowiązkowo muszą być silni i odważni
- Zapewne znajdzie się także wiele innych przykładów: jak często dziewczynka jest „postacią poboczną” a chłopiec głównym bohaterem? Jakiego języka bohaterowie telewizyjni używają, zwracając się do siebie nawzajem, lub do członków swoich rodzin?

Omów z dzieckiem:

Porozmawiaj o tym, co obejrzelście, usłyszeliście i zanotowaliście. W których z programów telewizyjnych dla dzieci jest najwięcej stereotypów dotyczących płci? A w których najmniej? Czy ma

Detektyw na tropie stereotypów dotyczących płci

Detektyw telewizyjny – reklamy

Cel: Zbadać używanie seksistowskiego i nacechowanego płciowo języka w reklamach oraz zakres, w jakim stereotypy związane z płcią pojawiają się w reklamach telewizyjnych

Sugerowany czas: Poświęć pierwsze 10 minut na przedstawienie zadania i rozmowę na temat języka nacechowanego płciowo oraz stereotypów związanych z płcią. Samo zadanie można wykonać w przeciągu tygodnia. Można w tym celu wyposażyć dzieci w prosty zeszyt „detektywa wykrywającego stereotypy związane z płcią” lub zwykłą kartkę papieru, na której będą zapisywać zauważone przykłady stereotypów.

Uwagi dla rodziców: to zadanie można wykonać w tym samym czasie, co zadanie detektywa telewizyjnego, ale warto przeprowadzić je również odnosząc się do samych reklam. Czy wiesz, że od czerwca 2019 r. krzywdzące stereotypy związane z płcią są zakazane? **Reklamy „nie mogą zawierać stereotypów związanych z płcią, które mogłyby wyrządzić krzywdę lub stanowić poważne lub powszechne przestępstwo”**. <https://www.asa.org.uk/news/harmful-gender-stereotypes-in-ads-to-be-banned.html>

Zadanie:

Na przestrzeni tygodnia, za każdym razem, gdy obejrysz reklamę w telewizji lub online, zapisz przykłady języka nacechowanego płciowo, które usłyszysz lub stereotypy związane z płcią, które zobaczysz. Warto zwrócić uwagę na następujące przykłady:

- Ojcowie nieco nieporadni lub potrafiący jedynie majsterkować, nie zaś zajmować się dziećmi lub sprzątać
- Mamy wykonujące większość obowiązków związanych z opieką nad dziećmi lub wszystkie prace domowe, takie jak sprzątanie i gotowanie
- Dziewczynki łatwo ulegające emocjom, pozwala się im płakać; chłopcy obowiązkowo muszą być silni i odważni
- Muzyka, głos lektora i kolory wykorzystywane w niektórych reklamach zabawek

Omów z dzieckiem:

Co czujesz, kiedy oglądasz te reklamy? Co myślisz o reklamach, w których pewnymi zabawkami bawią się tylko chłopcy, a chciałabyś się nimi pobawić, będąc dziewczynką? Lub kiedy pewne zadania wykonują tylko dziewczynki, a ty chciałbyś je wykonywać, będąc chłopcem? Opowiedz o tym, w jaki sposób i dlaczego krzywdzące stereotypy dotyczące płci zostały zakazane w reklamach w Wielkiej Brytanii od 2019 roku.

W 2015 roku grupa prowadząca kampanię Let Toys Be Toys (pol. *Niech zabawki pozostaną zabawkami*) przetrwała się telewizyjnym reklamom zabawek wyświetlanym w blokach dla dzieci – możesz porównać